

ȘCOALA NOASTRĂ

REVISTĂ PEDAGOGICĂ-CULTURALĂ,

organ oficial al revizoratului școlar, al comitetului școlar
județean și al asociației învățătorilor din județul Sălaj.

Director: Ioan Mango.

Redactor: L. Ghergariu.

Preocupări.

Personalitatea învățătorului.

Cine ară mereu și samănă mereu, trebuie de la o vreme să și secere... Pentru ce? Pentru că ori cum ar fi timpul, lucrul de căpetenie e omul, adică sârguința și metoda lui de lucru. Omul biruie și vremea, când vrea cu toată hotărârea... Un lucru trebuie să stea neclintit în fața ochilor:

«Nu legea, nu cartea, regulamentul, revizorul, inspectorul ori Ministerul face școala. Ci o faci zilnic tu, cel care te sui pe catedră. De felul cum te-ai gândit (sau nu te-ai gândit) la lecție, de chipul cum privești (ori nu privești) pe copii, de metoda cu care explici (ori nu explici în destul) lecțiile... de fiecare pas, de fiecare cuvânt, de fiecare gest al tău, atârnă soarta viitoare a învățământului.»

Dacă tu ești dascăl adevărat, poate universul întreg să fie hâd și șubred ca o șandrană veche, tu, în sfera școlii tale, ești izvor de lumină, de frumusețe și armonie; fiindcă tu ești pentru copil însuși centrul, universul.

* * *

Așa dar, și azi și mâine și totdeauna, hotărîtor

lucru e personalitatea. Cine are fire de dascăl, împlinește singur aproape toate lipsurile câte se ating de școala lui. Cine nu calcă a dascăl, poate să aibă la îndemână întreg bugetul țării numai pentru școala lui, și tot nimica nu va face.

Iar dovada ne stă înaintea ochilor: De ce cutare institut din Galați are o școală model, de care nu s'a atins învălmășeala războiului? De ce cutare dascăl dobrogean a ajuns cunoscut în toată țara? De ce în mijlocul Brașovului e adorat de copii cutare profesor ursuz, care e lumină și voie bună de câte ori se află în mijlocul școlărilor. De ce cutare...

Dar nu mai pomenesc alte pilde, deși aș putea înșira mai multe, căci nu e județ și oraș, în care să nu arate lumea pe anume provătuitor al copiilor, care e în adevăr al copiilor.

Cine i-a dat aceasta faimă? Unde stă taina succesului lui? Răspundem cu un singur cuvânt: în personalitatea lui. Căci cine are darul dascăliei, viața aceluia ca și edera de arbore, i se leagă numai de ale școlăii. Iar asta se simte îndată. Din ziua întâi, din ceasul întâi, copiii văd (apoi văd și părinții) că Domnul cutare e profesor... el e cartea, el e legea, regulamentul, directorul, inspectorul și ministrul acelei școli.

Prin urmare, nu e vorbă deșartă, ci fapt pipăit, în fiecare clipă, că adevăratul reformator al școlăii, e cel care se suie pe catedră, dacă e om...

(Din «Revișta învățătorimii române»).

S. Mehedintzi.

„Eroul necunoscut“.

Răsfoisem «Oameni aleși», cartea dlui profesor Simionescu și am dat peste capitolul închinat învățătorului Mihail Lupescu.

Iată un suflet mare și nobil închinat spre jertfă. Un om care și-a înțeles cu adevărat misiunea și slujba și a lucrat din răpputeri să pună în fapt ceea ce simțea!

Un caracter înalt care a înțeles că ofranda nu-i va fi primită numai atunci când se va jertfi pe el însuși dăruindu-se întreg.

Un om rămas necunoscut poate ca și cariera care o servia dar cu atât mai admirat de puținii cari l-au cunoscut.

Și vrând, nevrând îmi vine din nou în minte această carieră pe care a servit-o cu trup și suflet M. Lupescu.

Ori ce s'ar zice e o carieră grea care implică sacrificii și chiar pentru asta, mulți, nu sunt în stare a se achita cum se cuvine față de ea.

E grea fiindcă cere o minte deschisă, voință dârză și caracter ferm. Și-e grea pentru că cere aplicare spre jertfă.

Ce ușor e să-ți umfli pieptul numindu-te «apostol» pe când cei ce merită titlul n'au timpul să ți-o spună.

Și deaceea numele acesta sacru e de multe ori pângărit...

Ă fi învățător însemnează a fi de multeori un lucru merit jertfei.

Insemnează a avea o credință sinceră într'o idee

mare și înălțătoare și a căuta s'o înfăptuești tot așa de sincer. Adevăratul învățător e scânteia care aprinde flacăra dragostei de țară și culturai în inimi plăpânde altare nobile și curate.

La aceștia mă gândesc răsfoind filele aceste.

La acești semănători harnici — mi-e inima și gândul — cari neobosiți aruncă în ogor sămânța bună și curată.

De multeori rămâneți necunoscuți voi cei hotărâți jertfei în slujba unei idei sfinte și înălțătoare! Să dea Dumnezeu ca toți cei porniți pe aceleș căi să vă înțeleagă și să vă urmeze!

Să dea Dumnezeu ca orice învățător să înțeleagă că atâta timp cât seamănă e dator să dea seamă cu roade.

Posteritatea le va vedea și se va gândi la tine om mic care ai făcut lucruri mari.

Să fie asta chiar târziu... când va fi prea târziu să te cunoască...

Și cea mai mare recompensă va fi că cei buni și înțelegători se vor închina la aducerea aminte a «unui erou necunoscut al datoriei».

Ilieș Coriolan.

Chestiuni didactice.

Predarea aritmeticei în școala primară.

(Continuare*)

Operațiunile aritmetice se mai execută și în scris sau servindu-ne de cifre. Acest soi de executare a operațiunilor aritmetice se învață pentru ușurința executării; valoarea lui educativă nu se poate compara cu însemnătatea educativă a calculului mental.

Executarea operațiunilor aritmetice în scris numai așa sunt înțelese de copii, dacă se intuiesc și se bazează pe calculul mental în imaginație cu unități de ordine din sistemul decadic. Ea se poate face numai după o înaintare în calculul mental sigur — cel puțin până la 100. — Intuirea executării operațiunilor aritmetice, când e vorba de calculul în scris, se face pe hârtiute de câte 1, 10, 100 etc. și pe cifre provocând în mintea elevilor unități de ordin ce înfățișează.

Așa având să luăm din 586 suma de 49, întâi vom intui acest lucru pe hârtiute punând 5 hârtiute de câte 100 (una sută), 8 hârtiute de câte 1 (unu) și cerând elevilor să ne dea cum pot mai repede 49. După executarea scăderii pe hârtiute și constatarea lucrărilor săvârșite, vom scrie numerii unul după altul cum erau obicinuiți să i scrie la scrierea operațiunii de scădere orală ($586 - 49 =$ și vom începe a scădea: 4 din 5. Dacă elevii vor face observarea că nu e bine, vom spune, bine dar nu am luat prima cifră a numărului din care avem să scădem? La ce elevii dacă au găsit că nu am făcut bine vor răspunde, că 4 e zeci iar 5 e sute. Prefăcându-ne că numai acum observăm îi vom întreba cum e bine să scriem numerii

* La No. 15—16 din 1927 pag. 447.

ca să nu greșim când vom scădea cifrele? Așa îi conducem să știe de ce scriem la scăderea în scris scăzătorul sub descăzut așa ca să ajungă unini sub unimi, zeci sub zeci etc.

După aceasta scădem ca la scăderea orală: 5 sute fiindcă nu luăm din ele nimic rămân întregi, adică 5 sute; 4 zeci din 8 zeci rămân 4 zeci; 9 unimi din 6 unimi? — vedem că nu putem să luăm. Acum îi întrebăm, cum am putea face scăderea aceasta? și-i conducem să observe că scăderea în scris e bine să o începem dela unimi pentruca să putem schimba când nu putem să luăm o cifră de ordin corespunzător. Scăderea în scris — precum și celelalte operațiuni aritmetice — le executăm accentuând unitățile de ordin; în exemplul luat: 9 unimi din 6 unimi..., 4 zeci din... și nimica din 5 sute...

La fiecare soi de operațiune aritmetică, dacă voim să le înțeleagă și execute conștient, se cere să le intuim pe hârtițe — ca reprezentante a unităților de ordin decadic, — să-i conducem să și dea seama cum se scriu numerii și pentruce și să accentueze unitățile de ordin cu cari operează. Urmând aceste proceduri cerute de mintea copiilor, vom observa, că se poate ajunge cu mai puțină amărăciune la priceperea operațiunilor aritmetice și la săvârșirea lor. E adevărat că înaintarea în materie se face mai pe încetu, dar se câștigă în pricepere, se economizează timp.

Când elevii știu executa cu ușurință un soi de operațiuni aritmetice se poate face cu ei reflexia logică și se poate statori regula procedurii în acel soi de operațiune aritmetică. Reguli de procedură în executarea operațiunilor aritmetice se pot statori atât la calculul oral cât și la cel în scris. De obicei se fac numai la calculul în scris. Este bine și de dorit să se statorească la ambele soiuri de calcul. Aceste statoriri de reguli de procedură să se facă însă numai dupăce elevii știu executa cu ușurință operațiuni, să fie scoase din amintirea procedurilor ce săvârșesc, să fie un rezultat al lucrărilor întrate în conștiința prin săvârșire repetată.

După ce elevii știu face operațiuni și și-au fixat regula de procedură, la fiecare operațiune aritmetică, trebuie să-i conducem și deprindem să rezolve probleme. Rezolvirea de probleme sau socoteala este partea cea mai grea a aritmeticei. Ea reclamă atențiune, imaginație și judecată. Până când la noțiunile de numerii, la cifre și la operațiuni ne putem servi de mijloace de intuiție, la probleme suntem limitați la imagini de ființe, lucruri și proceduri. Tocmai pentru acestea nu poate fi vorba de rezolviri de probleme până nu sunt elevii în curat cu noțiunile de numerii și până nu sunt deprinși a-și imagina ființe, lucruri și proceduri aritmetice — de a aduna, de a scădea sau lua, de a înmulți sau lua de ... ori ... și de a împărți. Pentru acestea se cere ca problemele să fie acomodate priceperii elevilor — simple, clare și interesante — să poată fi imaginate de elevi nu numai lucrurile ori ființele ci și lucrarea ce au să săvârșească. Spre pildă. — Ionel a adus de 4 ori câte 2 napi din grădina în șopru să-i dea la porci și i-a așezat în rând; câți napi a adus Ionel de toți?

Cea mai grea parte din rezolvirea problemelor este judecata și exprimarea ei. La aceasta trebuie condusi și deprinși elevii cu cea mai mare grijă; ea este de altcui esența în rezolvirile de probleme. Mulți în loc să le arate elevilor și să-i deprindă să rezolve problemele răspunzând la întrebare cu numerii dați — spre pildă la problema: «In comuna noastră sunt 250 vaci, 160 boi, 80 cai, 750 oi și 230 porci: câte vite sunt în comuna noastră de toate?» să răspundă: «In comuna noastră sunt: $250+160+80+740$ și $+230$ vite», — îi spun: repetă problema și să spună prin ce lucrare vor afla. Prin repetarea problemei se pierde timpul și se deprind elevii să nu fie atenți la punerea problemei. Iar prin întrebarea «prin ce lucrare vom afla» înainte de rezolvirea problemei, elevii sunt siliți să spună lucrarea la împlinire, să ghicească. Nu mai amintesc de faptul că mulți sub pretextul de a ajuta pe elevi întotdeauna rezolvă ei problemele reducând pe elevi la rolul papagalului de a rosti ce au spus ei.

În forma aceasta: întrebând prin ce lucrare vom afla, și punând pe elevi să rostească ce am spus noi, nu-i vom deprinde niciodată să rezolve ei cu puterea lor de judecată probleme. Ajutorul ce-l dă învățătorul elevilor săi la rezolvarea problemelor să se mărginească la a-i face să răspundă la întrebarea problemei cu numerii dați imaginându-și lucrarea sau lucrările.

În legătură cu punerea problemelor și rezolvirea lor nu se poate trece cu vederea că la împărțire putem să avem două forme, forma: a... parte și forma: de câte ori se cuprinde... Câte un exemplu vor ilustra mai bine acest lucru. — Un părinte lasă celor 5 fii ai săi 2578540 Lei; cât primește din acesta sumă fiecare? Un agricultor are 3600 litri ovăs și se întreabă pe câte zile din an îi va ajunge acest ovăs la cai dacă pe fiecare zi le va da 15 litri? — Prima problemă e rezolvată când spunem: a 5-a parte din 2578540 Lei. Iar a doua când spunem: de câte ori se cuprind 15 litri de ovăs în 3600 litri de ovăs. Și într'un caz și în altul pentru a afla cât face avem să facem împărțire. Dar până când la problemele date sub forma a... parte e mai ușor de recunoscut — după rezolvare — că rezultatul se poate afla prin împărțire, până atunci la problemele date sub forma de câte ori se cuprinde... acest lucru e mai greu.

Maideparte nu se poate trece sub tăcere faptul că la executarea împărțirii nu se procedează logicește avându-se în vedere forma în care a fost pusă problema ci se lucrează mecanic folosindu-se frânturi de raționamente dela forma de câte ori se cuprinde... cu deosebire la împărțirea în scris. E bine să fie conduși elevii să se deprindă să facă șirul complet de raționamente. Spre pildă la problema primă după rezolvare să fie conduși să spună prin ce lucrare vor afla cât este a 5-a parte din 2578540 Lei, să constate care este deîmpărțitul, care împărțitorul, cum vor împărți. La întrebarea cum vor împărți, după ce constată că nu se poate împărți întreg deîmpărțitul dintr'odată și că să vor împărți întâi milioanele, apoi sutele de mii etc. e bine să-i conducem să jude-

ce logic ținând socoteală de forma sub care a fost dată problema. Să constat că 2 milioane nu se pot împărți în 5 părți ca să vină pe fiecare parte milioane întregi, că cele 2 milioane trebuiesc schimbate în sute de mii și că toate sutele de mii — atât cele obținute la schimbarea celor 2 milioane cât și acele de mainainte — avem să le împărțim în 5 părți egale. Se pune însă întrebarea cât să se dea pentru o parte pentruca să nu se piardă timpul cu ghicitul ci să se procedeze cu siguranță? Lucrul e foarte logic și ușor: atâta de cinci ori cât fac 25 sute de mii. Consider de superflul să continui deoarice cred că din acest început de lanț de raționamente fiecare poate să vadă cum se procedează mai departe și care este esența procedurii pentruca elevii să înțeleagă cum se face împărțirea și să nu fie siliți a memoriza fragmente fără înțeles. Nici vorbă că intuirea procedurii raționale amănunțită reclamă timp, dar suntem recompensați prin rezultatul ce obținem. La împărțirile date sub forma de câte ori se cuprinde . . . , pe lângă cele de mai sus, referitoare la procedura dela împărțire făcută în mod logic prin lanțul complet de raționamente, numai atâta amintesc, că și la acestea împărțiri să ne folosim de tabla înmulțirii căutând unul dintre factori având în vedere forma sub care e dată problema — 15 litri ovăs în 36 sute litri ovăs se cuprind de atâtea ori, *de câte ori* 15 litri fac 36 sute de litri.

Din analiza procedurii se vede că împărțirile date sub forma de câte ori se cuprinde . . . sunt mai anevoioase și de executat. Deci împărțiri sub aceasta formă să se înceapă a se da numai dupăce elevii și-au câștigat puțină dexteritate în calculare, numai începând din clasa a II-a.

Pentruca să se poată da probleme cât mai variate din viață trebuie să se predea cât de temeinic și diferitele măsuri. Măsurile se pot învăța temeinic numai intuindu-le și comparându-le. La predarea măsurilor să se aibă în vedere: nimic neintuit și necumparat. Ce nu putem întui și compora de pe măsuri

să-i facem pe elevi să și-le imagineze prin comparație cu lucrurile știute. Atunci cunosc elevii măsurile când le știu arăta, și și-le pot imagina și le pot descrie.

(Va urma)

G. Capătă.

Viața școlară internă în școala primară din Germania.

I.

Secolul al XX-lea este secolul revoluțiilor. Revoluție e în politică, în sociologie și revoluție este în toate științele.

Urmarea revoluției politice este războiul iar urmarea războiului, — mai bine zis urmarea mizeriei economice de după războiu — este revoluția sociologică. Revoluția în știință se deosebește de cele două dintâi, pentru că acele au de scop înlăptuirea unei idei, iar aceasta se luptă pentru purul adevăr și trânteste teorie după teorie spre a putea înfățișa realitatea incontestabilă a diferitelor științe, în puritatea ei. Pânăce revoluția politică și cea sociologică trece pe câmpul de luptă, pe străzile și piețele, conduse de generali și sociologi — mai de multe ori de demagogi — vărsând sângele multor oameni spre a putea realiza ideile: revoluția științei, condusă de savanți, de genii mari ai omenirii, se duce în laboratoriale liniștite și în bibliotecile singuratice. În secolul nostru, aproape toate științele au trecut prin o revoluție. Totuși pedagogia ca una dintre cele mai însemnate științe, este aceea care a trecut peste schimbările cele mai însemnate.

Aceasta pedagogie, numită pedagogia de după revoluție sau modernă, zice: să nu creștem teoreticieni sau oameni nemernici și tainici, ci oameni energici și sinceri, oameni cari să învingă toate greutățile prezentului, toate piedecile vieții, puțând trăi, reculegându-se în orice împrejurări ale soartei lor. Nu atunci să desperăm când copilul nostru se urcă în vârful arborelui, ci atunci, când se teme să iasă din casă după ce s'a

întunecat; nu acel copil e rău crescut, care ne năcăjește timp de o oră pentru un leu să-și cumpere bomboane, ci acela, care-l fură din poșeta mamei. Vai părintelui a cărui copil e eminent în învățatură, dar friocos și fals; cu cât mai fericit e părintele acela a cărui copil e la coadă în învățatura, dar e un copil vioi, sincer și cinstit!

Pedagogia modernă zice mai departe să conducem pe copil — când e posibil — să-i prezentăm obiectul despre care se ține lecția. O intuiție scurtă a unui obiect concret are mai mult înțeles și face impresii mai durabile în sufletul copilului ca și cum i-am vorbi o întreagă zi despre obiectul respectiv. Deschide înaintea copilului cartea cea mare și cea admirabilă a naturii, să citească el însuși adevărul etern în rândurile cele misterioase ale ei; să audă glasul mut al creațiilor minunate ale ei; să miroase, să guste, să pipăie, să lege toate simțirile lui de obiectul ce i-se pune înainte din partea naturii. Pedagogia modernă pretinde că învățătorul să conducă pe elevi cât de des în afară din localul școlii cel posomorit și acolo, în brațele naturii, la sânul alcătuirii dumnezeiești să-i înstruim, să-i educăm, când pe livezile mirositoare, când pe stâncile pleșuve ale munților. Când pedagogia modernă vorbește învățătorului, zice între altele: nu cu fața închisă, cu ochii mânioși, cu gura spumegătoare și cu bâțul amenințător să silească pe copii la învățatură, ci jucându-se, urcându-se, alergând, plângând-râzând împreună cu ei, să li se dea ocazie să absorbă adevărurile științelor. Nu numai până atunci să-ți fie elev fiul omului, viitorul cetățean până când își poartă ghiozdanul în spinare, ci și atunci când duce o luptă grozavă cu toate greutatele vieții, când grijile familiare îi încărunțesc pletele cele negre și trag brazde adânci pe fața lui. Bate în ușa colibelor și căsuțelor la țară, să te amesteci între fiii poporului, dă-le instrucțiuni chiar acolo și atunci, unde și când nici nu-le observă. Aceste sunt ideile cari conduc pedagogia germană și pot să spun cu toată sinceritatea că școlile germane sunt acele în care toate ideile pedagogiei moderne se realizează în praxă.

Obligativitatea școlară în Germania se începe cu vârsta de 6 ani și durează până la 14. Școala primară are 8 clase și numărarea lor se face invers. În primul an se termină clasa a opta și în ultimul an clasa prima. Grădini de copii nu sunt în toate ținuturile țării. Lipsa lor în unele locuri se înțelege când ne gândim că părinții germani, având timpul și învățătura recerută, pot să se ocupe cu copiii lor în familie. În multe case se găesc odăi de joc pentru copii, unde micuții se întrețin în orele zilei. Adesea șade acolo și mama sau bunica, care, — făcând lucrul de mână — dă copiilor instrucțiuni prin o basmă, prin o poveste, prin un cântec etc.

E drept, că într'un stat industrial mai bine se poate face aceasta educație decât într'un stat agricol unde mama e mai mult ocupată, lucrând nu numai în jurul vetrei familiare, ci și afară pe câmp. Cea mai mare parte a mamelor germane sunt între pruncii lor de dimineață până seară, când îi predă tatălui, să acopere ceea ce a zidit ea în cursul zilei. Arareori ese din casă fără copii. Aici o văd înaintea unei vitrine, explicându-le obiectele expuse, colo o văd la târgul de poame și de zarvaturi, arătându-le unele și altele.

În orele de după masă își dă osteneală să facă cu ei o excursie la care îi învață totdeauna. Mulți copii germani știu carte când intră prima dată în școală. Copilul german se crește într'o atmosferă în care toți oamenii aleargă în goană mare după științe, unde nimeni nu vorbește cu dispreț despre învățător. Învățătorul german n'are idee despre amenda școlară, care la noi e chestie atât de periculoasă încât învățătorul poate să asmuțe o parte din locuitorii comunei asupra lui atunci, când își face datoria conform legii școlare. Copilul german intră în școală cu o mulțime de cunoștințe. În primul an, copilul va fi cercetat din punct de vedere al dezvoltării trupesti și observat din cel al capacității sufletești. Dacă un copil încă nu e capabil de frecventarea școlii primare sau suferă de vre o debilitate intelectuală, atunci are să se înscrie în școala pregătitoare, care este sub conducerea unui învățător mai bun, mai iscusit.

E natural, că despre o școală pregătitoare numai în orașe poate fi vorbă, unde se poate strânge un număr îndestulitor de copii pentru un învățător. A vizita o școală pregătitoare și mai ales a lua parte la lecțiile acestei școli, este o plăcere nespusă.

Conducătorul acestor școli trebuie să poseadă toate abilitățile și invențiile cerute de pedagogia modernă. În aceste școli se realizează mai ales pedagogia practică. Despre scriere ori citire nu e vorbă în aceste școli. Mici obiecte de studiu sunt: jocul, cântul, spunerea, basmelor, povestilor și lucrul manual. O școală pregătitoare e provăzută cu fel de fel de lucruri intuitive. Toate simțurile copilului sunt ocupate și aceste multe impresii de dinafară dau copilului un anumit număr de cunoștințe fundamentale. Nu voi uita nici când lecțiile cele interesante pe care le-am auzit acolo și pe care nu pot să-le pun pe hârtie. Disciplina lipsește cu totul din aceste școli. Copiii se simt pe stradă, iar învățătorul este un conșcolar, un prieten al lor, dându-se jos în lumea copiilor. Copilul acela, care la finea primului an al acestei școli se găsește bun pentru frecventarea școlii primare, întră în cl. VIII a acestei școli. Copilul acela care nu se va găsi capabil la finea anului școlar pentru școala primară, rămâne acolo mai departe, până ce ajunge la gradul intelectual cerut pentru a putea trece în cl. VIII-a școlii primare. Dacă copilul nici după 2—3 ani nu se găsește capabil pentru școala primară, e semn, că copilul nu e normal. Acest copil întră în clasa aceea a copiilor de disarmonie, — cum sunt numiți acolo acești copii — în care va fi repartizat după boala lui de care este atins, conform cercetărilor medicale. Copiii anormali li-se dă o învățătură, potrivită capabilității lor intelectuale. Constatarea acestei capabilități intelectuale cere o lungă observație a medicului și specialiștilor, ca să știe în ce direcție să dea copilului instruire. Preferința acestor școli pregătitoare consistă în faptul acela că învățătorimea e scăpată de acei copii, cari nu pot ținea pas cu ceilalți în învățătură, din contra, ei împiedecă mersul normal al învățătorei, pentru că învățătorul pierde mult timp cu ei fără

să-i toarne ceva în cap. Acești copii sunt desprețuiți de conșcolarii lor și niște obiecte de batjocură în clasă. O altă preferință a acestor școli pregătitoare este, că acești copii sunt în mâinile învățătorului celui mai bun, mai iscusit, mai conștient și timpul ce-l petrece copilul în școală nu e timp pierdut pentru el, cum ar fi atunci când acești copii de disarmonie s'ar găsi răspândiți între cei normali, precum e răspândită neghina în holdele de grâu,

Copiii de disarmonie din țară sunt strânși la aceste școli din centre. Școli pentru copii mici n'am aflat în ținutul acela prin care am umblat. Deci, copilul german intră în cl. VIII-a școlii primare ori din grădina de copii, ori din pregătitoare, ori din familie. Ori de unde vine la școală, e foarte bine pregătit și lucrul în cl. VIII-a e cu atât mai ușor. Principiul învățături la școala germană este: puțin, dar fundamental. În primul an, din aritmetică ajung până la 20. Din scris-cetit termină literele mici și cele mari, precum și legarea lor în cuvinte. Metodul fonomimic se întrebuițează și aici cu predilecție. Manualele pentru acest metod sunt foarte frumoase și foarte interesante, cu chipuri colorate, cari reprezintă toată povestea de care se leagă sunetul literei respective.

(Va urma.)

Gh. Tihanyi-Iussel.

Sălajul.

Monografia

Școalei primare din comuna Silvaș.

Comuna Silvaș pela anul 1234 purta numele de Scilovas, la 1455 Zylas, 1475 Zülvas.

În anul 1439 prin donație regală ajunge proprietatea lui Nicolaie Csernavoday și ficei sale Elisabeta. La anul 1475, ajunge în proprietatea lui Becski George și Benedek. În anul 1692 Becski predă comuna Silvaș cu toate bunurile ei, pentru 1500 floreni lui Muraniczi Horváth Ioan.

La începutul veacului XVII., a avut parohie ev. ref. Preot era Csengeri Ioan. Pela mijlocul secolului XVII. Tătarii și Turcii au nimicit parochia și poporul reformat,

Biseriçuța de lemn a poporului gr. cat. s'a zidit în anul 1770, iar parochia gr. cat. s'a înființat la anul 1775. În anul 1733 se găsec aici 15 familii române. Numele preotului român era Gabor.

În anul 1750 numărul sufletelor gr. cat. e 293, cari au avut biserică, cu preot, cantor și crâsnic. Preotul a avut dotație 26 iugh. pământ arător, iar cantorul 9 cubule. În anul 1847 numărul locuitorilor 295, iar în 1890 296. — În anul 1900, averea comunei în valoare de 13.400 florini. — Azi numărul locuitorilor e 400, dintre cari 386 români, iar 14 evrei.

Comuna Silvaș e situată în parte pe un delușor, iar cealaltă parte pe loc mai jos, la 5 km. depărtare de Tășnad. Locuitorii sunt Români și se ocupă cu agricultura. Sunt oameni muncitori și în ce privește starea materială încă stau binișor.

Școala primară e situată în mijlocul comunei lângă biserică, într'un loc frumos.

Școala din Silvaș după cum spun bătrânii Satului a fost înființată înainte de anul 1800, într'o căsuță mică, ca școală confesională gr. cat. care era susținută de biserică. Nu erau scaune în ea, ci numai niște pari înfipti în pământ pe cari ședea băieții. Se predau cele mai necesare cunoștințe; cetitul, scrisul și calculul.

După decretarea obligativității învățământului poporal

(1868) funcționează tot ca școală confesională gr. cat. susținută din banii bisericii. A fost plasată tot pe locul unde e azi școala primară de stat, într'o casă mică cu geamuri mici. Era înzestrată cu tablă, masă și în loc de scaune pentru băieți, erau înfipji niște pari în sală, pe cari ședeau băieții. Când scriau, mergeau pe rând la masă, sau la geamuri. Se predă în limba română, cetitul și scrisul și calculul.

Dela anul 1867—1870 a propus Supuran Ioan, care nu avea pregătire, decât știa cânta în biserică, scrie, ceti și socoti.

Dascalul era și cantor la biserică și avea plată 9 cubule pământ arător și 10 l. de bucate de fiecare casă.

Dela anul 1870—1875 a propus Pop Toma, care asemenea nu are pregătire, numai școala din sat, dar era bun cântăreț la biserică, știa ceti, scrie și socoti. Dela anul 1875—1881 a propus George Kővári, care absolvase numai școala din sat. Preda numai scris-cetitul și calculul.

Dela anul 1881—1895 a propus Petru Pop, care era și cantor la biserică. Pregătire nu avea, decât școala din sat, dar era mai deștept, știa scrie și ceti.

Dela anul 1895—1904 propune la aceasta școală George Radu, care asemenea nu a avut nici o pregătire, decât școala din sat. În acest timp limba de predare era româna. În anul 1892 se zidește o sală de învățământ, care se înzestrea cu scaune și cu obiectele cele mai necesare. Numărul elevilor de școală era circa 30—35. Rezultatul obținut de acești dascali era, că băieții mai deștepti, ieșiți de sub mâna lor după terminarea școlii știa ceti, scrie, calcula și rugăciunile, catechizmul mic și biblia. Date de pe timpul acestor dascali nu au rămas, fiindcă nu conduceau registre. De altfel băieții nu erau împărțiți în clase, ci care știa mai bine se schimba în bancă în locul dintăiu.

În anul 1904 ajunge de cantor-învățător Ioan Costea, care avea pregătirea recerută: diploma de cantor-învățător. A propus în limba română Numarul elevilor circa 40. Frecvența neregulată; băieții frecventau școala, numai după ce au terminat cu lucrul câmpului. Examenele se făceau pe la începutul lunii Maiu, la cari asistau protopopul tractual și preotul local. Pe timpul acestui învățător elevii primesc și noțiuni de Geografie, Istorie, cântări și lucru manual.

În anul 1905 prin conducerea preotului local Lobonțiu

Patriciu, primarului Silaghi George curatorului Supuran Ioan, credinciosul Pop Gavril, care a adunat o sumă bunișoară, în locul bisericei de lemn se zidește o biserică frumoasă, în mijlocul comunei, care apoi în anul 1923 se renovează, se pictează de pictorul Bogdan Ioan din Șimleul-Silvaniei și se împodobește cu iconostas.

În anul 1906 învățătorul Costea Ioan pleacă din comună și școala iar rămâne fără învățător. Ca copiii să nu rămână fără carte, părinții roagă pe primarul Silaghi George să țină școală cu ei. Primarul primește și propune timp de un an și jumate 1906—1907. Plata ce a primit în acest timp cât a servit a dat-o pe seama, ca să se zidească școala. În luna Martie 1907 ajunge de cantor înv. Ioan Kerülő (Codreanu). În vara anului 1907, prin conducerea primarului Silaghi George, înv. Ioan Kerülő, cu ajutorul poporenilor se zidește școala primară de azi, care o înzestreață cu bănci regulate, cu hărți și cele mai necesare.

Până la anul 1907, școala nu are nici o urmă de funcționare, nici registre școlare, datele sunt culese dela bătrânii satului.

Școala primară din Silvaș, începe a funcționa mai temeinic numai din anul 1907, când ajunge de cantor înv. Ioan Kerülő cu diplomă de înv. din Gherla. Limba de predare era cea română, dar trebuia să propună și limba maghiară. Până aci învățătorii n'au condus registre, băieții nu erau împărțiți în clase. Învățătorul Ioan Kerülő Codreanu are de întimpinat mari greutateți la începutul activității sale. Muncește cu zel, conduce registre, împărțește băieții în clase, se nizuiește a ridica școala primară din Silvaș și a îndrepta poporul pe calea cea mai bună.

Anul școlar 1907—1908 se începe în 15 Octombrie, din cauza, că nu era terminată școala. Elevi înscriși 66. Promovați 24, repetenți 33. În acest an Statul maghiar începe a se amesteca în viața școlii și a controla învățământul. Se dă ordin a se propune în limbă maghiară. Poporul nu predă școala la stat, ci o susține și pe mai departe ca școală confesională gr. cat.

În anul școlar 1909—1910 elevi înscriși 56; 52 Români, 4 ref. La finea anului școlar promovați 35, repetenți 21 elevi.

În anul școlar 1910—1911 înscriși la cursul primar 52,

iar la curs repetițional 10 elevi. La finea anului promovați 32, repetenți 20.

În anul școlar 1911—1912 înscriși la curs primar : 53, iar la curs repetițional 17. Promovați : 38, repetenți : 13, repășiți : 2.

Anul școlar 1912—1913 se începe în 15 Septembrie. Elevi înscriși 72 Români 2 Evrei. La finea anului promovați : 46 repetenți 12. Anul școlar s'a încheiat la 19 Maiu 1913.

Anul școlar 1913—1914 se începe în 15 Septembrie. Elevi înscriși, români : 50, evrei : 2 curs repetițional : 20 elevi. La finea anului promovați : 50, repetenți 2 elevi. Examenul s'a ținut în 19 Maiu 1914.

Anul școlar 1914—15 din cauza epidemiei se începe numai în Noembrie 1914. Elevi înscriși 54 români. La finea anului promovați 40 repetenți : 10, morți : 1, repășiți 3 Examenul s'a ținut în 3 Maiu 1915.

Anul școlar 1915—16 se începe în 22 Septembrie. Elevi înscriși 56, Promovați : 46, repetenți : 10, Examenul s'a ținut în 23 Maiu.

Anul școlar 1916—17 se începe în 1 Octombrie. Elevi înscriși 60 români, 2 evrei, 13 la curs repetițional. La finea anului promovați 56, repetenți 6. Anul școlar s'a încheiat în 22 Maiu 1917.

În anul școlar 1917—18 elevi înscriși 60 români, 2 evrei și 19 la curs repetițional. Promovați : 56, repetenți 8.

În anul școlar 1918—19 elevi înscriși total : 84. Clasificări nu s'au făcut. De la anul 1914—1919 frecvența lasă de dorit, din cauza, că părinții sunt duși la războiu și mamele se folosesc de copii la lucrul câmpului.

În anul 1919 făcându-se unirea cu frații și scăpând de sub jugul strein se predă în limba noastră dulce românească.

Înv. Ioan Kerülő Codreanu în anul 1919 este detașat dela aceasta școală la Revizoratul școlar al jud. Sălaj.

În anul școlar 1919—20 ajunge ca inv, suplinitor Onea Georghe inv. pensionat. Nu conduce registrele necesare și așa din timpul funcționării lui n'au rămas acte.

În 1 Septembrie 1920 este ales la aceasta școală prim. confesională Ioan Silaghi inv. titular cu diplomă dela Școala Normală de inv. Oradea.

Anul școlar 1920—21 se începe în Octombrie 1920. Elevi înscriși 35 băieți, 31 fete, total 66. Curs repetițional 10. Re-

pășiți în decursul anului 3 elevi. Inv. conduce 4 clase. La finea anului promovați 52, repetenți 11. Anul școlar se încheie în 20 Maiu 1921.

Anul școlar 1921—22 se începe în 19 Septembrie. Elevi înscriși 51 români, 4 evrei. În decursul aceluși an școl frecvența este bună. Promovați 40, repetenți 15 elevi. Anul școlar s'a încheiat în 19 Iunie 1922.

Anul școlar 1922—23 se începe în 20 Septembrie 1922. Elevi înscriși 46 români, 4 evrei. Promovați 33, repetenți 13 elevi. Examenul se ține în 3 Iunie. În 28 Maiu 1923 se înființează Comitetul școlar. Se alege de președinte Lobonțiu Ioan preot local, secretar Ioan Silaghi inv. delegat din partea comunei Silaghi George primar, casar Silaghi George iunior iar ca membrii, Unglai George, Lazar Gavril, Supuran George și Cioban Dumitru.

Anul școlar 1923—24 nu s'a putut începe numai în 1 Octombrie din cauza, că s'a renovat biserica și serviciul divin s'a ținut în școală. Elevi înscriși la cursul primar 40 români, și 4 evrei, iar la cursul repetițional 28 elevi.

La finea anului școlar promovați 30, repetenți 11 repășiți 3 elevi. Anul școlar s'a încheiat în 10 Iunie 1924.

Anul școlar 1924—1925 se începe în 15 Sept. Elevi înscriși 32 români și 2 evrei. La finea anului școlar promovați 29, repetenți 4, repășiți 1 elev. Anul școlar s'a încheiat în 14 Iunie 1925.

Anul școlar 1925—26 se începe în 15 Septembrie. Elevi înscriși la curs primar 32, la cursul de adulți: 22. În decursul acestui an s'a cumpărat, dulap, mașină de calculat și hărțile necesare. Din partea On. Casa școalelor, s'a primit 150 cărți pentru biblioteca școlară. La finea anului școlar promovați 25 repetenți 7 elevi. În anul școlar 1926 se renovează locuința învățătorului și se face padiment în sala de învățământ.

Anul școlar 1926—27 se începe în 15 Septembrie 1926. Elevi înscriși 37, adulți 20. Promovați 24, repetenți 10, rețrași 3. Frecvența în decursul anului satisfăcătoare. Examenul s'a ținut în 20 Iunie 1927.

Silvaș, la 20 Septembrie 1927.

Ioan Silaghi,
inv.

Pagini de literatură.

I. Al. Brătescu - Voinești.

În luna trecută a fost sărbătorit în toată țara dl I. Al. Brătescu-Voinești din prilejul împlinirii alor șasezeci de ani de viață. E poate întâiul scriitor român, care e sărbătorit fiind încă în viață. Omului cărții se cuvine să-i aducem și noi în revista noastră un omagiu.

Viața lui: Născut la 1 Ianuarie 1868 la Târgoviște, unde face și școala primară. Liceul îl absolvă la Sf. Sava în București. Tot la București absolvă și facultatea de drept. A fost avocat, apoi magistrat. Azi e secretarul general al Adunării deputaților.

E vicepreședinte al Academiei Române și președintele secției literare al aceleiaș Academii.

A scris: «Intunec și lumină», «În lumea dreptății», «Rătăcire», «În slujba păcii». Apoi diferite articole răzlețite prin reviste și gazete și o piesă de teatru intitulată «Sorana», care s'a reprezentat cu succes pe scena Teatrului Național din București.

Importanța: Nu trebuie să căutăm în activitatea literară alui I. Al. Brătescu-Voinești cantitatea muncii. Nu aceasta face pe un scriitor de valoare. Tot ce trebuie să intereseze și să valoreze e calitatea. Din acest punct privit, Brătescu-Voinești apare ca unul dintre cei mai de seamă povestitori ai literaturii noastre. Gingășia, căldura, duioșia, dulceața pe care o pune în scrisul său îl fac să fie poate cel mai iubit dintre povestitorii români.

Și-a ales subiectele din lumea celor nevoiași pe cari a știut să-i prezinte ca ceva rupt din sufletul său. El a știut să se identifice totdeauna cu eroii săi și în fond întreaga lui operă nu este altceva decât povestirea propriei sale vieți în diferite forme și sub diferite nume. Caracteristica principală a scrisului lui este propovăduirea resemnării în viață și a înțe-

lepciunii. Aceste calități apropie pe scriitor de cititor și fac ca opera lui să fie gustată cu multă plăcere.

Stilul lui Br.-Voinești e simplu, desbrăcat de tot ce e coaloare, imagini. In opera lui nu face nici descriere, nici dramă. El e simplu povestitor și de aceea și stilul lui e simplu, însă limpede și curgător. In lucrările sale a atins perfecția stilului narativ, stilul povestitorului clasic.

Limba lui e limbă dulce de povestitor, limba care farmecă. De aceea au povestirile lui și dulceața graiului, ceea ce place cititorului.

O caracterizare alui Brătescu-Voinești, sumară, — e drept, — dar justă o găsim în Note și Impresii dl G. Ibrăileanu (pag. 170): «Cineva, mi se pare Stuart Mill, a spus că poezia prin excelență fiind cea lirică, o operă literară valorează atâta, cât element liric conține. Opera dlui Brătescu-Voinești, prin lipsa de balast descriptiv și dramatic, prin lipsa de poză, dar mai ales prin intensa ei atmosferă emoțională, are un puternic caracter liric. Intensitatea lirismului și calitatea lui rară desăvârșesc farmecul acestei opere și explică impresia profundă ce o face dl Brătescu-Voinești asupra cititorilor săi».

Marelui nostru povestitor îi aducem omagiu, care însă numai atunci va fi desăvârșit, dacă îi vom citi opera.

L. Gherghariu.

Conuna care sângeră

— Continuare —

Suntem săraci.

La biserică în fum de tămâie și parfum de flori. Hotărîsem să le vorbesc. Stam într'o strană lângă altar. In dreapta mea erau atârinate de perete mai multe cununi de flori artificiale, cu inscripții unghurești, o icoană mare cu un înger — care călca victorios pe spatele-schelet ale unui diavol — îmi fura privirile. Ingerul ținea o sulită lungă în mâna stînga, iar în dreapta o sabie cu care despica fruntea vrăjmașă binelui.

Mi-au plăcut totdeauna comparațiile; să nu te miri deci când îți voi spune că în momentul acela mă asemu iam îngerului.

Simțiam o mulțumire intensă și căutam dincolo de icoană să desleg simbolul puterii.

Eram decis să trec peste orice, să rog, să ameninț; dar sabia mea înflăcărată să taie, să rupă, să pătrundă cu ascuțișul în inima celor de față.

Aș fi vrut să am cuvinte de foc cari să ardă. Când preotul termină — mă ridicai.

Ca un vechi tribun roman cu fruntea impunător ridicată — șoptii cele dintâi cuvinte.

Ochii tuturor se întoarseră spre mine.

Liniștea acoperia totul ca un giulgiu de mătase presărat cu aur.

Numai glasul meu vibra tare ca un clopot.

»A răsărit soarele — ziceam — și nu i-ați văzut lumina. Potopul ei vă inundă și voi stați nepăsători. Gândurile voastre nu se îndoie în fața strălucirii ei. V'ați înhcis sufletul ca pe o floare fricoasă care se strânge la atingerea boabelor de rouă.

Vouă vă zic : deschideți-l !

Deschideți-l și strângeți în el ca într'un potir picăturile sfinte, înviorătoare.

Desfaceți-vă în larg frumoasa floare — să și fluture petalele în vânt și în lumină.

Scuturați toate frunzele uscate de pe ramurile voastre, tot putregaiul pe care suferința seculară l-a așternut pe ele — ca pe un strat amintitor al altor vremuri.

Scuturați-le — să rămână albe, curate, sticlind în argintul îmbrumăt al reînvierii noastre.

Ridicați ochii spre cer să culegeți din seninurile lui simbolul unui viitor care ne așteaptă.

S'au deschis cerurile pentru noi.

N'auziți glasul îngerilor cum cântă imnul măririi noastre ! — Pătrundeți-vă de armonia lui. Intonați-l și voi, îngeri întrupați pe pământ pt. a vă da prinosul, măririi unui neam.

Aici în biserica D-lui, unde sufletele noastre reintră o clipă în matca nemuririi — aici în fața acestui altar sfânt — să răsune imnul vostru . . . Ca o apă primenitoare să se strecoare prin sufletele voastre, spălând tot nisipul, tot prundișul, care mai rămâne încă în albia lor.

Să renașteți ca florile în ploaie ; ca florile în ploaie îmbelșugată a sângelui revărsat pe câmpul gloriei. Glasul sângelui vă poruncește vouă celor rămași în viața : treziți-vă !

Țara frumoasă vă cere o nouă ofrandă. Vă cere s'adu-

cefi altarului ei cununile împletite nu din sânge, ci din jerbiile de aur ale luminii, ale înțelepțiunii. Ia-ți curățit ogorul de buruieni, ia-ți zdrobit lanțurile încătușătoare; ați făcut să străluciască în toată splendoarea ei apoteoza biruinței sângelui; dați-i astăzi și acest umil prinos, această nouă jertfă pe care mama voastră — Patria — v'o cere.

Iată: de două săptămâni școala v'așteaptă!...

Indreptați-vă spre ea. Lăsați copiii să vină să învețe frânturi din cântecul cel mare al neamului.

Nu vă învinuiesc:

Vreau să fiu Mesia care să sufere pentru voi; vreau să fiu Păstorul pălmuit și scuipat. Am venit din depărtări pentru voi. Priviți-mă ca pe un dușman, alungați-mă, loviți-mă cu pietrele urii voastre, dar lăsați-mi curtea Școlii plină de copii, să-i văd strecurându-se ca razele în jurul meu.

Pe acești copii vi-i cer: dați-mi-i!

Din sufletele lor vreau să frământ pământul din care să dospiască pâinea spirituală a zilelor de mâine...

Ca niște valuri pe cari plutesc corăbii ușoare de spună — așa îmi alunecau frazele înfiorând cu ecoul bolta bisericii.

Simțiam cum aceste valuri rup zăgăzurile îndoielelor și inundă în ei. Eram sigur de isbândă.

* * *

»Frumos ne-ai vorbit, n'avem ce zice d-le învățator, — făcu unul în pragul bisericii — dar...« Și buzele i se strânseseră lăsând să fluture pe ele banalitatea unui înțeles.

Acest »dar« mă cutremură.

Ii simțiam toată grozăvia, tot pustiul care se desprindea imens din el.

Acest »dar« îmi alerga prin suflet — stingându-i torțele, scuturându-i florile nădejdi în taină crescute acolo.

»Suntem săraci... săraci...? se tângui altul abia înălțându și spre mine ochii-i triști în cari s'ar fi răsfrânt par'că toată sărăcia, toată mizeria lumii.

»Lucru nu găsim, ... bucate n'avem.« N'am zis nimic. Mi-am luat pălăria și-am plecat. M'am afundat în odaie, am tras perdelele umede, și am lăsat — acolo în singuratatea ei — să-mi cadă cele dintâi lacrimi — boabe de mir cu care venisem să ung frunțile resemnate în dureri.

(Va urma.)

Gh. Popoviciu.

Note și Observări.

Conducerea elevilor la biserică.

Mereu ne vin plângeri, că unii dintre învățătorii noștri nu conduc regulat elevii la biserică, nu cântă cu ei, fiind lăsați de capul lor fără supraveghere, se poartă necuviincios etc. Ne vine greu a crede, că aceste plângeri să fie adevărate, deoarece știm, că fiecare învățător, trebuie să fie pătruns de importanța religiei și necesitatea cultivării sentimentului religios și moral. Ținem însă să ne oprim puțin asupra chestiunii fără ca să intenționăm a ne ocupa mai pe larg cu ea.

Sentimentul religios și moral are mare rol, dacă nu chiar cel mai mare, în viața singuraticilor indivizi și națiuni. Ori care om atunci este întreg și bine format sufletește dacă posedă pe lângă alte multe calități și aceste două sentimente. Fără de ele nu este complet. Și aceasta lipsă se vede din toate vorbele și faptele lui. Altele sunt vorbele și faptele unui om religios și moral, și iarăș altele ale celui lipsit de ele. Aceasta afirmare se dovedește prin exemplele, ce avem ocaziune să le vedem zilnic.

Tot atât de importante sunt ele și pentru națiuni și țări. Numai acele națiuni și țări pot fi puternice și trainice, cari obligă pe fiecare cetățean să respecteze legile și ordinea publică, să-și facă conștientios datorințele de cetățean și om, să muncească cinstit etc. Altcum se prăbușesc. Exemple avem destule nu numai din timpurile vechi, ci chiar și din zilele noastre. Este bine să învățăm din ele, ca să se îndrepte multele rele, cari bântuie și la noi, și să ne vedem țara nu numai mare, ci și puternică și trainică.

Ca să putem crește cetățeni buni și întregi, trebuie să-i educăm în spirit religios și moral din cea mai fragedă vârstă. Se începe aceasta educație în familie, se continuă în școală și chiar și în societate.

Să întrebuițăm bine toate mijloacele, cari ne stau la îndemână în școală pentru cultivarea sentimentului religios și moral. Unul dintre aceste este și conducerea regulată a elevilor la biserică, cântarea cu ei în cor, indemnarea la rugăciuni și ținută evlavioasă și purtare corectă în biserică.

Poporul nostru este concrescut cu biserică. Să cultivăm și noi aceasta legătură sfântă, ca să putem crește un popor religios și moral. Altfel lipsim dela datorie și comitem o crimă contra neamului și țării.

I. Mango.

Administrația școlară.

XXII.

Administrarea fondurilor școlare.

Relativ la administrarea averilor s'au dat cele mai ample instrucțiuni atât în cadrele acestei reviste*) cât și pe alte căi. Dacă totuși ne mai oprim asupra acestei chestiuni, o facem mai mult în baza unor constatări de iregularități și abateri dela lege și regulament, pentruca să se sesizeze cei vizați și să-și repara greșelile.

Titlul de mai sus este mai mult un avertisment pentru cei încredințați cu gospodăria școlară. Scopul acestor rânduri nu este deci a repeta din nou instrucțiunile amintite, ci a remarca numai unele cazuri prinse în fuga condeului, cu scopul — bine înțeles — să contribuie la îmbunătățirea situației, prin remedierea abaterilor.

E incontestabil că, îndatorirea directorului — în calitate de secretar al comitetului școlar de — a administra fondurile școlii, este una dintre cele mai importante atribuțiuni. Importantă nu numai prin faptul că, o bună gospodărie școlară formează cea mai solidă temelie în funcționarea normală a școlii, constituind deci cea mai de seamă parte din ansamblul învățământului sau *activismul școlar*, ci și prin consecințele nefaste și chiar fatale de ordin moral și material, ce pot rezulta asupra celor responsabili, dintr'o

*) Vezi într'alttele ordinul Com. școlar jud. No. 2143—1926 pag 30—1927.)

administrare inconștientă sau superficială a fondurilor școlare.

Sintetizând abaterile și iregularitățile dela regulament și dela legea contabilității publice, ce se pot constata în administrarea fondurilor școlare, din unele conturi de gestiuni înaintate Comitetului școlar județean pentru verificare, se pot grupa în abateri de *fond* și de *formă*.

a) ABATERI DE FOND.

1) Deși cheltuelile comitetului școlar se pot efectua numai în cadrul bugetului aprobat sau în baza de credite suplimentare deschise pentru unele cheltueli, în multe cazuri nu se ține seamă de această regulă *fundamentală*, depășindu-se alocațiile bugetare aprobate la singuraticii articoli. Adeacă se cheltuește mai mult pentru unele lucruri, decât fondurile ce stau la dispoziție spre acel scop, sau se fac unele cheltueli, cari peste tot nu sunt prevăzute în buget. Firește că, aceste cheltueli abuzive nu se pot aproba și rămâne încărcat cu ele *gestionarul*, iar la verificarea conturilor, sumele aceste constituie un *sold activ în număr* sau *excedent bugetar*, ce urmează să se contabilizeze în gestiunea anului următor la venituri, în scopul formării fondului de rezervă, conform regulamentul.

2) În urma cheltuelilor abuzive se neglijează în parte sau în total satisfacerea altor cheltueli importante, prevăzute în buget. Se neglijează indeosebi cu o anumită predilecție și regularitate, plățirea contribuției obligatorii către com. școl. jud. (art. 4)

3) Unele școli încheie gestiunea cu excedent, rămânând neplătite anumite cheltueli, în detrimentul învățământului.

4) Sunt venituri incasate ce nu s'au contabilizat sau sunt trecute la incasări sume mai mici decât cele incasate de fapt. De. ex. comuna a achitat școalei o sumă oarecare, iar în registrele de contabilitate a școalei s'a trecut o sumă mai mică. Aceasta nu constituie numai o simplă abatere, ci o ilegalitate care are drept consecințe aplicarea sancțiunilor penale.

5) S'a disconziderat (1 caz) întreg bugetul verificat și aprobat de comitetul școlar județean și pentru că să se poată cheltui în mod abuziv, bugetul aprobat nici n'a fost adus la cunoștința Comitetului școlar local.

b) ABATERI DE FORMĂ.

1) S'au făcut plăți fără respectarea dispozițiilor reglementare. Nu s'au emis ordonanțe de plată sau cele emise au fost incomplete: *lipsind semnătura președintelui, a secretarului și sigilul Comitetului*, condițiuni fără de cari ordonanța de plată nu e valabilă.

2) Actele justificative, în foarte multe cazuri, nu întrunesc condițiunile legale. Lipsesc facturile reglementare cu specificarea materialului cumpărat și prețurile unitare, ci sunt trecute într'o sumă globală d. ex. „*pentru material didactic suma de . . .*” sau cheltuiala respectivă e dovedită pur și simplu cu dovadă dela Comitetul școlar, lucru absolut inadmisibil.

Multe acte justificative nu sunt timbrate legal și le lipsește viza autorităților fiscale (percepția sau administrația financiară) deși toate actele justificative trebuie să întrunească aceste condițiuni, adică să fie justificată plățirea impozitului proporțional către Stat, abstrăgând de actele justificative pentru cheltuelile personale (plata personalului de serviciu).

3. Pentru justificarea veniturilor, unele comitete

școlare anexează drept acte justificative la conturile de gestiune, chitanțele (vârful) oficiale din chitanțier, deși aceste trebuie înaintate autorității sau persoanei care face vărsarea, iar pentru justificare la contul de gestiune se întocmește un tablou pe articolele bugetare de venituri.

4. Dela multe conturi de gestiune lipsesc extra-sele inventarelor despre creșterile și scăderile anului respectiv, precum și copiile registrelor de materii consumabile și transformabile.

5. Sunt comitete școlare cari înaintează conturile fără acte justificative, sau înaintează numai actele justificative, sau înaintează numai actele justificative dezordonate fără nici un sistem.

6) În fine trebuie să amintesc că mai e un număr apreciabil de comitete școlare, cari se desinteresează complectamente de atribuțiunile ce i-le impune legea și regulamentul comitetelor școlare și legea învățământului cu privire la administrarea fondurilor școlare, lăsând totul în grija comunelor.

Fondurile școlare constituind o avere publică, nu poate dispune de ele nimeni după bunul său plac, decât cu observarea strictă a regulamentelor; ordinelor și a dispozițiilor legii contabilității publice.

D. Mărgineanu.

Activitate extrașcolară.

Activitatea culturală extra școlară în lunile Septembrie--Decembrie 1927.

La începutul anului școlar curent, Dnul Dr. C. Angelescu generalisimul armatei culturale, prin signalul de alarmă dat, a chemat toată suflarea ce simte românește, la ofensivă contra celui mai periculos dușman ce s'a năpustit asupra țării noastre, contra analfabetismului, neștiinței și ignoranței.

Era prea firesc ca în aceasta ofensivă linia primă să fie formată din noi, acei cari de bună voie ne-am înrolat în armata pornită contra întrunerecului.

Planul ofensivei culturale a fost comunicat membrilor corpului didactic din județul nostru, oral prin organele de control și președinții cercurilor culturale; în scris prin organul oficial «Școala Noastră», și prin manifestul Dlui Min. al Instr. Publice No. 151319—1927, care s'a trimis tuturor școllelor din județ.

După pregătirile făcute în cursul lunei Octomvrie, la începutul lunei Noemvrie am început și noi ofensiva. In mod mai vehement în unele locuri, mai domol în altele, după cum a fost însuflețit ori mai puțin însuflețit cel pornit la atac.

Terminând prima perioadă a acestei campanii, e bine să aruncăm a privire asupra sectorului nostru, să examinăm situația și forțele de care dispunem, să vedem dacă nu se prezintă goluri în frontul nostru și dacă moralul luptătorilor nu a scăzut.

Ași dori să fiu cât se poate de obiectiv, să vă pot prezenta o situație cât se poate de fidelă și exactă; deaceia am găsit de potrivit a face pe cronicarul imparțial și pe baza datelor ce-mi stau la dispoziție a vă arăta :

a) Activitatea desfășurată de cercurile culturale.

b) activitatea desfășurată în șezătorile și conferințele culturale săptămânale.

I. Cercurile culturale. Cercuri culturale instituite în baza aliniatului B. a art. 306 din reg. de apl. a legii învăț. primar, avem în întreg județul 47. Din aceste 47 cercuri culturale în luna Noembrie și-a ținut ședințele 14 cercuri culturale și anume: În ziua de 6 Nov. cercul cultural «Spiru Haret» Treznea în com. Treznea.

În 13 Noembrie 1927 cerc. cult. «V. Alexandri» Crasna în Huseni, «Gh. Lazar» Șimleul în Siciu, «M. Eminescu» Giurtelecul-Șimleului în Giurtelec, «M. Eminescu». Horoat-Petenia în Pria «N. Bălcescu» Porți în Camăr și «Gh. Șincai» Bobota în Bobota.

În 20 Nov. 1927 cerc. cult. M. Eminescu Zălau în Aghireș, «Porolissum» Ortelec în Ortelec, «Traian» Bucium în Bodia.

În 27 Nov. 1927 cerc. cult. «Gelu» în Chechiș, «S. Bărnuțiu» Șamșud în Șamșud «Spiru Haret» Treznea în Bozna, «Regele Decebal» în Creaca.

La aceste ședințe pe lângă stabilirea programului de muncă, s'a ținut câte a conf. pop și did., executându-se în același timp de elevii școlari programe constatătoare din mai multe recitări și cântece.

Celelalte 33 cercuri culturale ori nu au făcut nimic, ori au uitat să raporteze.

În luna Decembrie activitatea cerc. cult. pare a fi mai intensivă. În aceasta lună își țin ședințele:

La 4 Dec. 1927 cerc. cult. «A. Vlahuță.» Carei în com. Căpleni «Gh. Șincai» Andrid în Dindești, «Gh. Lazar» Vașad în Adoni, «Eroii din Hodod» Hodod în Babșa, «C. Brâncoveniu». Chieșd în Sighetul-Silvaniei «Dr. Ioan Nichita» Tășnad în Tășnad, «Gh. Coșbuc» Chilioara în Chilioara, «Tudor Vladimirescu» Surduc Muncel, «M. Eminescu» Giurtelec în Mălădia «Gh. Șincai» Bobota în Zălnoc, »N. Bălcescu« Porți în Șumal.

La 6 Dec. 1927 cerc. cult. «V. Lucaciu» Moftinul mic în Domănești, «S. Bărnuțiu» Boian în Boian, «S. Bărnuțiu Silvaș» în Cehal, «M. Eminescu» Santău în Santău. «Regele Decebal» în Jac, «Gelu» Chechiș în Gâlgău, «Traian» în Agrij, «N. Bălcescu» Gibou în Ciglean «M. Eminescu» Zălau în Panic, «Gh. Coșbuc» Nușfalău în Bozieș, cerc. cult. «Halmosd» în Cosniucul de jos.

În ziua de 18 Dec. 1927 cerc. cult. «M. Viteazul» Unimăt în Tegeha, «Gh. Coșbuc Săuca în Săuca, «T. Vladimirescu»

Surduc în Briglez, «Spiru Haret» Treznea în Păușa, «M. Viteazul» Coșeiu în Coșeiu. În total 30 cercuri cult, rostindu-se la fiecare câte una două conferințe pop., elevii școalelor au executat programe constătătoare din 8—12 puncte, cântece, recitări și declamări, iar la ședințele intime s'au ținut conf. did. și lecții practice, participând la discuția incinsă aproape toți membri corp. did.

Nu și-au putut desfășura programele fixate cerc. cult «C. Brâncoveanu» Chieșd în Sighetul-Silv. și «M. Viteazul» Unimăt în Țeghea. Motivul, incorectitatea profesională a Dnilor inv. din com. Sighet și Țeghea.

Despre celelalte 17 cercuri culturale trebuie să presupunem că a încheiat armistițiul, căci nu am primit nici o știre.

2. Șezători și conferințe culturale săptămânale s'au ținut în circumscripția Țășnad-Supurul de jos în 28 comune 122 conf. pop. în circ. Bucium-Bocșa în 23 comune 68 conf. pop., în circ. Șimleul-Crasna în 11 com. 39 conf. pop. în circ. Jibou—Cehul-Silvaniei 2 conferințe (13 Nov. Jibou și 20 Nov. Domnin) iar din circ. Carei—Valea lui Mihniu nu avem nici o știre.

De altfel atât pe baze de date, voi înșira și aici numele comunelor, împreună cu No. ședințelor ținute în fiecare, ca să putem constata, cari sunt dezertorii și unde avem goluri în frontul cultural.

a) *Cerc. Țășnad—Supur.* Hurez 10 Unimăt 9, Sărăuad 9, Ghirolț 8, Boian 7, Săuca 7, Silvaș 7, Sudurău 6, Chieșd 6, Satul-Mic 5, Supurul de jos 5, Țășnad 4, Meșențiu 4, Supurul de sus 4, Chereușa 4, Giorocuta 4, Sâncrai 3, Acăș 2, Cheja 3, Hodod 2, Cehăluț 2, Orbou 3, Blaja 2, Rechea 2, Cean 1, Cauaș 1, Cig 1 conferință.

b) *Circ. Bucium—Bocșa.* Ungurași 7, Stâna 7, Treznea 6, Chechiș 6, Coșeiu 5, Zălau 4, Cristolț 4, Vașcapău 4, Bogdana 4, Ortelec 3, Chichișa 2, Răstolț 2, Curitău 2, Gâlgău 2, Lupoia 2, Păușa, Bocșa, Câmpia, Agrij, Hereclean, Ciurmărna, Prodănești, și Gârceiu câte 1 conf.

c) *Circ. Șimleu—Crasna.* Crasna 6, Cățălușu, Ban, Băiușa 4—4 conferințe Vârșolț, Pereceiu, Plopiș 3—2 conf. Cățăl 2, Recea și Iaz câte 1 conf. Dir șc. prim. de stat din com. Pria raportează că a ținut 8 conferințe, nu arată însă data și subiectul conferințelor ținute.

La șezătorile culturale săptămânale afară de conferințe s'au mai executat de către elevii școlari programe constătătoare din 2—3 cântece și tot atâtea recitări, declamări etc.

Făcând bilanțul activității culturale extra școlare din lunile Septembrie—Decembrie 1927 putem afla, că s'a ținut în total 285 conf. pop. 44 conf. did. 40 lecții practice.

Activitate destul de frumoasă. Toată cinstea celor ce a desfășurat-o. Ce frumos era însă dacă nimeni nu lipsea dela datorie. Sperăm că în perioada a doua începută după vacanța de Crăciun nimeni nu va îndrăsni a se codi dela muncă.

R.

Școala primară de stat Zălau

Dare de seamă și mulțumita publică.

Corpul didactic cu elevii acestei școli conform anilor precedenți și în acest an la data de 23 Dec. c. în cadrele unei șezători culturale bine frecventate au distribuit cadourile de Crăciun elevilor săraci în valoare de 11140,50 lei desfășurând următorul program.

1. Cor. «D Cazimir» colindă. Elevii secției române.
2. Recit. «Fulgii de zăpadă» o elevă de cl. II-a secția română.
3. Piesa într'un act. «Seara de Crăciun» elevii secției române.
4. Declam. «Nașterea Dlui Hristos» o elevă de cl. III-a secția română.
5. Declam. «Bethlemi csillag» o elevă de cl. IV-a secția maghiară.
6. Cor. «Dicsfény» colindă secția maghiară.
7. Recitare. «Jézus» un elev secția maghiară.
8. Cor. «Sfânt Domn Isus» secția română.
9. Recitare. «Tie» un elev cl. III-a secția română.
10. Cor. «Menyből az angyal» elevii secția maghiară.
11. Declam. «Árvagyermek karácsonya» o elevă secț. mag
12. Scenetă. «Moș Crăciun» elevii secția română.
13. Cor. «Trei păstori» colindă elevii secția română.
14. Distribuirea cadourilor de Crăciun.

Distribuirea cadourilor ia permers. cuvântarea directorului școlii, care relevând însemnătatea zilei în preajma căreia ne aflăm amintește felul augmentării fondurilor menite pentru acest scop, mulțumește mărinimoșilor donatori precum și tuturor factorilor și colaboratorilor care au contribuit cu concursul moral sau material la rezultatele atât de frumoase ale acestei șezători, recomandă elevilor a da dovezi de sârguință laudabilă și o purtare morală exemplară ca semn de recunoștință și mulțumită către mărinimosul public și corp didactic.

In fine se mai întonează colinda

«O ce veste minunată și se distribuesc 25

buc. ștofe ptr. hained iarnă	3965— lei
15 per. ciobote în valoare de	5550— „
1 per. tălpi pentru ciobote	120— „
250 cozonaci și bomboane în valoare	800— „
Dif. chelt. cu cranj binei și dec. pomului	705·50 „

Total: 11140·50 lei

La augmentarea fondurilor necesare pentru acest scop ni s'a pus la dispoziție următoarele izvoare de venit:

a) S. crucea roșie fil. Zălau cu adresa

No. 17—1917 . . . . . 765·50 lei

b) Comitetul școlar din cota buget 1927 5000— „

c) Din colete . . . . . 5375— „

Total: 11140·50 lei

Și anume: Cu lista No. 1 S. G. a colectat suma de lei 1060. Contribuind următorii: «Silvania» cu 200 lei, dl. N. N., Sigmireanu, Tr. Trușeș. V. Cloaje, Gh. Bonteanu, dr. Domșa cu câte 100 lei, Kis Josif preot ref., Miron Bucșa s. șef birou, Cornel Pop direct. școlii normale cu câte 50 lei, dna dr. Suciuc, dr. Centea cu câte 40 lei, dr. Muresanu cu câte 30 lei.

Cu lista No. 2 dl. I. Burus a colectat lei 1500 contribuind următorii: N. N. 500 lei și Ioan Burus, Ioan Pop, Podor Rata, Josif Weisz, Ioan Rorimz, I. Teodorescu, Jensenor Leopold, N. N., Jucamoni Herman, N. N. cu câte 100 lei.

Cu lista No. 3 încredințată dlui Vitez inv. reînapiata, nu s'a colectat.

Cu lista No. 4 prin dna Luca s'a colectat suma de lei 1250. Contribuind dl. Avram Grigore cu 500 lei, dl. dr. Pinteau,

dr. Gheție, Z. Simon, dl. Mărgineanu cu câte 100 lei, dl. Borbel, dl. Manea cu câte 50 lei, dna dr. Suciș și dl. Zukkerman cu câte 40 lei, Remus Rôșca și V. O. Luca cu câte 30 lei, din indiscifrabili cu 25 + 25 lei, Lucia Ghergar, dr. Juga, I. Bratiș, dr. Margulies, dr. Murășan, N. Corfescu și N. N. cu câte 20 lei, D. Popa, Paleu cu câte 10—10 lei.

Cu lista No. 5 s'a colectat prin dna E. Cribula suma de 650 lei, contribuind următorii: Dl. I. Mango, Casa de păstr. Középszolnok. Banca industr. și econom. Filiala bancei comerciale Cluj, Zălau cu câte 100 lei, Dl Kelemen Sándor, cu 30 lei, Vinkler, Havas, dr. N. Seres și N. N. cu câte 20 lei, N. N. cu 10 lei.

Cu lista No. 6 dșoara Govrik și dl. Makas. au colectat suma de lei 465, contribuind dl. Makai Bela cu 100 lei, Stern Josif cu 50 lei, Makai Neni, Makai Béláné, Blazsek Antal, Hajnal Jacob, Mozer Ede, Katz Josif, Kelemen Sándor, Csáki Gy., Takács A., Lakó Z., Csomos J., Seres, Éder cu câte 20 lei, Indiscifrabil cu 10 lei, N. N., N. N., N. N., cu câte 5 lei. Dșa Elena Gouvrik haină de băieți și dna Barak o haină de fete.

Cu lista No. 7 a colectat dl. Al. Pop 450 lei, contribuind dni I. O. cu 50 lei, Jönescu Gh. cu 50 lei, L. Ghergariu cu 40 lei, Riđval G., Szikszai L., Josif P., B. B., Simon L., Sami, E. P., Rachita Gr., dr. Gustav Falk., Vasian, Szabó Coloman, Oncoș, I. Bratiș, Indiscifrabil și Al. Pop cu câte 10—20 lei. Sicsai Lud. 10 lei.

În numele părinților elevilor ajutoarați țin a mulțumi tuturor marinoșilor (Dni și Doamne), donatori cari ne-au fîns sprijin material în realizarea scopului uman, ce am urmărit precum și membrilor corpului didactic în deosebi Dnei Valeria Oros Luca și Dlui Trăian Vitez care și-au dat tot concursul pentru reușita morală a acestei serbări culturale.

La multi ani!

Zălau, la 31 Decembrie 1927.

Directorul școalei:
Ioan Gozman.

Activitatea Centrelor Culturale în luna Ianuarie a. c.

Centrele culturale în luna aceasta au desfășurat programele date cu mare precizie, afară de Centrul cultural din Motrinul Mic, despre acărui activitate — regretăm mult — nu avem date.

1. Ariniș. În 22 și 24, cea dintâi cu subiectul «Formarea Principatelor Române», a doua «Insemnătatea zilei de 24 Ianuarie, ambele conferințe bine lucrate și predate de Dș. Vețuria Șimon. La conferințe a luat parte multă lume, dovadă, că conducătorul î-și precepe bine chemara.

2. Bădăcin. În 8 și 29, se țin conferințe despre «Meseria este plug de aur și «Regele Carol, Răsboiul pentru independență» de Dl. G. Pop.

3. Buciumi. S'a ținut numai una conferință în 24 despre «Insemnătatea zilei» conferențiar Dl. Gh. Pop.

4. Crasna. În 15 și 29. Conferința din tâu o ține Dl. Herman Herscoviciu despre «Vasile Lucaciu și luptele Românilor ardeleni», a doua Dl. Dr. C. Gheție despre «Originea și formarea poporului Român». La conferințe a luat parte un număr mare de audiatori.

5. Curitâu. În 1 ține conferință Dș. Aurelia Simă despre «Țara noastră și așezarea ei geografică, bogățiile și frumusețele ei, în 15 Dl. R. Șipoș despre «Avram Iancu, Simion Bărnuțiu și evenimentele din 1848 dela Blaju». Acest centru este condus cu mult zel, se vede din interesul ce-l manifestează marele număr de participanți.

6. Cehul-Silvaniei. În 1 și 28 Dl. P. Miclea ține conferință despre «Cultura Națională» și Dl. Ștefan Szenyesi despre «Naționalizarea industriei și a comerțului»,

7. Dindești. În 22 și 29. Conferința primă «Originea și formarea poporului Român» de dl. Iuliu Fabian, a doua «Curațenia trupului și a locuinței» de dș. Maria Neață.

8. Gălpnia. În 15 și 24. Dl. paroch G. Câmpeanu ține o frumoasă conferință despre «Limba Românească, originea,

frumusețile ei». Macedon Olar despre «Unirea Principatelor din 1859 și Unirea tuturor provinciilor din 1918».

9. Halmoșd. În 15 și 29, prima conferință «Țara noastră și așezarea ei geografică» predată de dl. G. Gâlgău, a doua «Anul 1848, Avram Iancu, Simion Bărnuțiu» de I. Călgău. Ambele conferințe ascultate de un număr mare de audiatori, lauda conducătorului

10. Hodod. În 8 și 22, dl. Simion Budea despre «Țara noastră, bogățiile și așezarea ei geografică», dl. Petru Grofu «Școala și Cartea cum este sprijinită la noi».

11. Jibou. În 15 și 24. Conferința primă «Limba Românească, originea bogățiile și frumusețile ei» de Dna Alexandrina dr. Halasz, a doua «A. I. Cuza și unirea Principatelor» conferențiar dl. D. Ilea. Acest centru e condus cu multă dibacie și mare zel, dată fiind localitatea în care e situat.

12. Satu-Mic. S'a ținut numai o conferință, în 24, despre «A. I. Cuza Vodă» de dl. Iosif Varhanyovschi. Conferință din 9 a fost oprită de autcrități.

13. Supuruț de jos s'au ținut două conferințe, în 22 și 24, prima conferință de Reverendisimul D. P. Cupcea despre, «Limba românească, originea, bogățiile și frumusețile ei», a doua despre «Insemnătatea zilei de 24 Ianuarie» de dl. P. Pop.

14. Tășnad. În 15 și 24. La ședința primă ține conferință dl. Ioan Filip despre «Țara noastră, așezarea ei geografică etc», a doua dl. Gheorghe Nichita despre «Cuza Vodă și unirea Principatelor». Acest Centru este de model în toate privințele.

15. Tihău. S'au ținut 2 conferințe în 15, despre «Limba Românească, bogățiile etc.» de dșra R. Plăian și în 29, despre «Cuza Vodă și Unirea principatelor» de G. Gâlgău.

16. Vășad. În 24 și 29, dșara Ana Sana ține conferință despre «Unirea Ardealului etc.» și dl. E. Pop vorbește despre «Avram Iancu și revoluția din 1848».

17. Vălcăul de jos. S'a ținut conferință în 24 despre «Unirea Principatelor» de dl. Teodor Gordan.

După cum se vede din cele de mai sus cultura cu inculțul pătrunde în toate unghiurile din județul nostru. Anii grei de asuprire au lăsat goluri foarte mari în viața noastră culturală și D. conducători se năzuiesc a câștiga ceace s'a pierdut sub stăpânirea străină.

Ș T I R I

— **Rețineri pentru Căminul Fiilor de Inv. din jud. Sălaj.** În urma cererii înaintată de Asociația Inv. din județul Sălaj On. Minister a dispus aprobarea cererii cu ordin No. 14457—1928 ca să se *facă reținerea sumei de 1200 Lei pe state însă numai acelor inv. cari de bună voie consimt la aceasta reținere și vor înainta Revizoratului școlar o cerere spre acest scop.*

— **Manuale de agricultură practică etc.** Între manualele aprobate de Minister se găsește și lucrările Dnui D. C. Vasiliu agronom și anume: 1. Agricultură practică pentru cl. V. curs primar. 2. Legumicultura, Pomi cultura etc. de cl. VI. curs primar. Aceste cărți fiind întocmită conform cu programa, pot fi introduse în școli însă fără nici o obligațiune din partea autorității școlare. Manualele aceste sunt recomandate de Ministerul Instrucțiunii cu ordinul No. 12,613—1928.

— **Necrolog.** Colegul nostru Coriolan Borota din Valea lui Mihail după o scurtă și grea boală în 20 l. c. a decedat în etate de 54 ani, având în învățământ 19 ani serviiți. I-l deplâng frații și tovarășii de muncă. Aibă parte de odihna vecinică.

— **Vizarea carnetelor ofițerilor de rezervă.** Cercul de recrutare din Dej anunță, că Conform art. 7 din legea poziției de of. de rezervă și art. 61 și 70 din Reg. Mob. Armatei, toți of. de rezervă sunt obligați ca în cursul lunii Martie să se prezinte personal la Cercul de Recrutare pe raza căruia domiciliază, spre a-și viza carnetele Ma, E I aducând și toate actele ce posedă în special înaltul decret de primirea în armată Română, precum și Monitorul oficial în care a fost publicat. La cercul de recrutare Dej se vor prezenta următorii ofițerii: 1. Din județul Someș toți ofițerii care își au domiciliul în acest județ afară de acei din plășile: Chechiș și Balan, care se vor prezenta la Cercul de Recrutare Bistrița. 2. Din județul Sălaj: numai ofițeri domiciliați în plășile Bocșa, Buciumi, Jibou și orașul Zălau. Din județul Satu-Mare: numai ofițeri domiciliați în plasa Mânăsturi. Cei ce nu se vor prezenta în timpul arătat mai sus vor fi dați în judecată Consiliului de Răsboiu, spre a fi judecați conf. art. 224 bis. care prevede o pedeapsă de 15 zile la 2 luni, pentru cei ce nu se vor conforma.

— **Examenul de difinitivat** Conform ord. Ministerial, pentru admitere la examenul

de definitivat din a. c. s'au trecut pe tabloul următorii învățători, din jud. Sălaj cari în conformitate cu art. 113 din legea învățământului primar dela vârsta de 21 ani au funcționat 3 ani și cei ce au angajament 2 ani efectiv (Art. 159) și anume: După dispozițiunile ce le avem până în prezent, examenul va avea loc la 15 Martie a. c. 1. Andreiu Șabou Acâș, 2. Anghela Nichita m. Cucurta Acâș, 3. Safta Zugaru, m. Robu Băsești, 4. Nedelcu Negoita Bozna, 5. Ilic Ariciu Brebi, 6. Teodor Jugariu Bulgari, 7. Gheorghe Hobjilă Creaca, 8. Pentru Grofu Ciuta, 9. Iulia Cleja, 10. Margateta Rațiu Carei, 11. Iuliu Gogu Ciurmărna, 12. Maria Neață Dindești, 13. Gavril Silvester Dumuslău, 14. Gheorghe Apostol Ceheiu, 15. Ștefan Hager Gilvaciu, 16. Gheorghe Pop, Adalbert Gabriel Moftinul-Marc, 18. Paul Dumitru, 19. Aurelia Dumitru Năpradea, 20. Vasile Cimpoița Noșig, 21. Martin Popescu Odești, 22. Elena Năfureanu Somei-Odorheiu, 23. Cernelia Mutli Pișcol, 24. Maria Ciurdăreanu Pria, 25. Ioan Cosma Rachiș, 26. Gheorghe Pungă Resighea, 27. Maria Iobagiu Eriu-Sâncraiu, 28. Elena Fejes Sânmiclăuș, 29. Iosif Mureșan Sălacea, 30. Iulia Miloșescu Valea lui Mihai, 31. Gab-

riela Pereni Valea lui Mihai, 32. Emil Pop Vășad și 33. Elena Cadar Cătălușu.

— **Curs de vară pentru conducătoarele suplinitoare.** Onor. Minister cu ordinul No. 81796—1928 în urma avizului din 11 Ianuarie 1928 a Consiliului General de inspectori primari, a aprobat ca în vara anului curent să se țină un curs de pregătire prevăzut de art. 122 din legea învățământului primar, pentru conducătoarele suplinitoare dela școlile de copii mici spre a li-se completa cultura generală și pedagogica în vederea admiterei lor la examenul de capacitate.

— **Delegarea dlui Ioan Corbu Silaghi de inspector** Onoratul Ministerul cu ord. No. 21108—1928 a delegat pe ziua de 16 Februarie 1928, pe Dl. Ion Corbu Silaghi profesor la gimnaziul de băieți din Oradea-Mare cu controlul comitetelor și construcțiilor școlare în jud. Satu-Mare și Maramureș în calitate de Inspector școlar.

PARTEA OFICIALĂ

În această parte a revistei se vor publica toate ordonanțele și circularele autorităților școlare superioare. Datorința directorilor și a conducătorilor autorităților școlare subalterne este, ca îndată după primirea revistei, să le înregistreze și execute conștientoz, în cel mai scurt timp.

Revizoratul școlar al județului Sălaj.

No. 68 - 1928.

Limitarea adreselor recomandate.

Comunicăm în copie ordinul de mai jos spre conformare :
Inspectoratul școlar Regiunea II-a școlară Oradea. No. 13890—1927 Domnule Revizor, Vă punem în vedere următoarele în baza ord. Min. Instr. No. 174.225 - 1927. Direcțiunea generală a poștelor, telegrafelor și a telefoanelor ne încunoștințează, că unele din autoritățile pendinte de acest Minister și mai cu seamă învățătorii, depun la oficiile poștale, ca recomandate, plicurile oficiale pe care le au de expediat, deși nu în toate cazurile conținutul lor necesită aceasta măsură. Datorită acestui fapt, numărul plicurilor recomandate, prezentate la toate oficiile din țară, este prea mare, ceea ce provoacă întârziere în expedierea corespondenței și în acelaș timp reclamă un număr mai mare de funcționari la poștă. — Vă rugă deci să puneți în vedere tuturor autorităților școlare din județul DVs, să nu mai preda ca recomandate plicurile oficiale, decât numai strict acea corespondență, care eventual piervându-se nu s'ar mai putea reface de pe actele aflate în dosare. Direcțiunea generală P. T. T. ne încunoștințează, că a luat măsuri severe ca și corespondența simplă oficială să fie manipulată și predată cu toată atenția la destinație. p. Inspector Șef: ss. P. Dan. Șeful serviciului: ss. C. Bunea.»
Zălau, la 11 Ianuarie 1928.

No. 114—1928.

*Învățătorilor fără stagiul militar să li se acorde
concediu și 25% din salar.*

Comunicăm în copie ordinul Onor. Inspectorat școlar No. 13596—1927 spre conformare.

Domnule Revizor, Vă comunicăm în copie ord. Min. Instr. Dir. Gen. a inv. primar cu No. 158219—1927. pentru știre:

»Domnuile Inspector Șef, Avem onoare a Vă face cunoscut, a luat d spozițiunea ca învățătorilor numiți anul acesta în teritoriilenalipite, fără stagiul militar făcut, să li se acorde concediu pentru facerea stagiului și 25% din salariul de bază pe timpul acestuia — cu condițiunea ca după facererea stagiului să-și reia posturile și să nu li se acorde nici detașeri, nici tranferări, iar învățătorii cari funcționează în vechiul regat fără stagiul militar făcut vor fi socotiți ca suplinitori și nu li se acorde concediu pe timpul stagiului și nici 25% din salariu. — În consecință Vă rugăm a dispune să se ia măsurile convenite pentru conformare. Dir. Gen. (ss) Petre Ghișescu. Inspector Șef: ss. G. Bot, Șeful serviciului: ss. Juonaș.»

Zălau, Ia 13 Ian. 1928.

No. 334—1928

Ridicarea unui monument martirilor Horea, Cloșca și Crișan

Comunicăm apelul Direcțiunii școlii normale de băieți din Caransebeș, recomandându-l în deosebita atențiune a tuturor membrilor corpului didactic.

»Domnule Revizor, Un neam care nu știe aprecia pe marii săi înaintași nici nu a meritat să i aibă.

Pentru a face cultul aceloră cari prin supremul lor sacrificiu ne-au pregătit unitatea națională de azi, corpul profesoral al școlii normale din Caransebeș și-a luat greaua sarcină de a aduna mijloace materiale pentru ridicarea unui monument marilor martiri Horea, Cloșca și Crișan.

Apelăm și la sprijinul Dvs, rugându-Vă să binevoiti a face un călduros apel tuturor învățătorilor de sub conducerea Dvoa-

stră să aranjeze șezători culturale — cu taxe benevole — în favorul statuii legendarilor noștrii martiri dela Alba-Iulia. Sumele încasate să le trimită Direcțiunii școalei normale de băieți din Caransebeș.

Paznicii celui mai scump tezaur, învățătorii neamului, au fost totdeauna la înălțime. Sperăm că și de data aceasta vor înțelege că ei sunt chemați să salveze demnitatea națională. Caransebeș, 14 Ianuarie 1928. Iuliu Vuia, director.

Zălau, la 31 Ianuarie 1928.

No. 372—1928.

Pedepse

În baza celor constatate la inspecțiile făcute în Decembrie a. tr. On. Inspectorat școlar cu ordinul No. 517—1928 aplică următoarele sancțiuni :

1. *Avertisment public* învățătorilor Ioan Toduțiu din Săuca și Vasile Nechiti din Blaja pentru neglijență.

2. Inv. Vasile Modoc din Sărvăzel și Vasile Popan din Hoțan li-se va reține salariul pe o zi pentru că au absentat dela cercul cultural, iar Grigorie Moș din Sighetul-Silvaniei este pedepsit cu *amendă* pe 5 zile, pentru că a denegat orice conlucrare la cercul cultural, când aceasta și-a ținut ședinia la școala sa.

3. *Se avertisează* G. Hobjilă din Creaca, I. Costea din Mirsid și Emilia Cioban din Prodănești pentru neglijarea cursurilor de adulți.

4. Li-se reține salariul pe câte o zi lui Ilie Aricia din Brebi, Elena Schmidt-Codous, Ana G. Buzogány din Sărmășag, Cornelia Budu din Nadișul și Leontina D. Ciucur din Horoat pentru ne-participare la cercul cultural

5. *Se avertisează* Maria Schmidt din Poreceiu, pentru că a absentat dela școală, reținându-i-se salariul pe timpul cât a absentat.

6. Li-se fac observațiuni tuturor acelor învățători, cari n'au înaintat procesele verbale asupra șezătorilor culturale.

Zălau, la 2 Februarie 1928.

No. 475—1928.

Conferințele lunare

Cu ordinul nostru No. 2203 din 24 Sept. 1925 și 3366 din 14 Nov. 1927 am luat măsuri și am dat instrucțiuni pentru ți-

nerea regulată a conferințelor lunare la școlile cu două și mai multe poturi didactice. Această dispoziție a noastră este aprobată și de către Onor. Inspectorat școlar, care ne pune în vedere, că față de directorii, cari nu vor executa ordinul se vor aplica sancțiuni.

În cursul anului școlar curent n'au satisfăcut ordinelor de mai sus direcțiunile școlare din: Carei, Așș, Agriș, Ariniș, Andrid, Bogdana, Bălan, Biușa, Băsești, Băița, Bobota, Bocșa, Boghiș, Chend, Cehci, Cehal, Cățălul, Cățălușu, Curtușeni, Ciumești, Chiniz, Domănești, Eriu-Simeram, Galosperreu, Gălgău, Ghencin, Halmoșd, Horoat-Petenia, Leleiu, Lompir, Măeriste, Mineu, Moftinul-Mare, Moftinul-Mic, Năpradea, Ortelec, Pătal, Pișcolt, Poptelec, Pria, Racova, Răsighea, Sanislău, Satu-Mic, Sălsig, Sărvăzel, Sănnielăuș, Someș-Guruslău, Suprul de jos, Șumal, Tiream, Traniș, Uleing, Ulmeni, Unimăt, Valca lui Mihai, Valcăul de jos și Zalnoc.

Invităm din nou toate direcțiunile școlare să execute toate dispozițiunile cuprinse în ordinele de mai sus.

Zălau, la 10 Februarie 1928.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

No. 550—1928.

*Raport despre situația învățământului în ședințele intime
ale cercurilor culturale*

Dorind a da un impuls cât mai larg pentru îmbunătățirea învățământului primar din județul nostru prin căutarea și aplicarea celor mai potrivite mijloace în scopul delăturării lipsurilor cu ajutorul contribuției directe a Corpului didactic, diriginții școlari vor prezenta lunar în ședința intimă a cercurilor culturale câte un raport informativ detaliat și real despre situația școlii și a învățământului de sub conducerea lor. În raport se va aminti mersul învățământului, prelucrarea materialialului, frecvența, amenziile, starea sanitară, întrebuintarea localului școlar, obiceiurile rele ale sătenilor în legătură cu școala, activitatea de pusă de învățător pentru delăturarea relcilor, etc.

După ascultarea raportului, se vor discuta și statori mijloacele de îndreptare pentru fiecare caz în parte.

În procesul verbal al ședinței se vor aminti toate rapoarțele din chestiune împreună cu cazurile mai importante și mijloacele de îndreptare statorite.

Prin această măsură se lărgeste cercul de activitate a cer-

curilor culturale, ședințele devin mai importante și fiecare membru va putea lua cunoștință de situația tuturor școalelor din cercul cultural cărui aparține și va contribui la ridicarea nivelului învățământului. Credem deci, că această dispoziție nu va fi privită ca o sarcină nouă, ci ca un drept și va fi executată cu bucurie și punctualitatea cuvenită.

Zălau, la 10 Februarie 1928.

No. 626—1928.

Examenul de înaintare pe loc la gradul II.

Comunicăm ordinul Onor. Inspectorat școlar cu No. 1258—1928 spre știre și confirmare.

„Domnule Revizor, Avem onoare a Vă înainta mai jos copia de pe decizia ministerială No 14155—1928, relativ la examenul de înaintare pe loc gr II. ce se va ține în anul 1929 și Vă rugăm să vă conformați dispozițiilor art. 119 din legea învățământului primar, pentru învățătorii ce doresc să se înscrie a depune acest examen.

„Deciziune. Art. I. Noi, Ministru Secretar de Stat la Departamentul Instrucțiunii Publice, Având în vedere dispozițiunile art. 119 din legea învățământului primar și normal primar, Decidem: Examenul de înaintare pe loc la gr. II al membrilor Corpului didactic primar, cu trei ani de funcționare cu titlul definitiv, se va ține cu începere dela 1 Martie 1929. Pentru a fi înscriși a depune acest examen, doritorii vor face cereri cu cel puțin un an înainte la Inspectoratele regionale pentru a li-se face inspecția specială cerută de lege, notă inspecției speciale formând prima medie parțială eliminatorie a examenului. Deasemenea candidații vor trebui să dovedească că pedepsele ce au avut au fost prescrise. Examenul constă din două probe scrise: una cu subiect pedagogic sau din istoria literaturii române, iar a doua cu subiect științific în legătură cu mediul în care trăiesc învățătorii. O probă orală asupra lucrării lui W. Günning „Un învățător. Viața și opera lui Jean Ligthart, traducere de Ioan Marinescu dir. școlii normale de băieți din Câmpulung Muscel. Toate aceste trei probe sunt eliminatorii. Numai candidații cari vor obține media 7-50 la fiecare probă, vor fi înaintați. Art. II și ultimul. Dl. Inspector General al Învățământului primar și normal primar

este însărcinat cu aducerea la îndeplinire a prezentei deciziuni. Ministru 'ss Dr. Anghelescu“.

Publicați deciziunea în foaia oficială a Dvoastră. p. Inspector șef, ss Tulbure. Șeful Serviciului, ss C. Bunea“.

Zălau, la 15 Februarie 1928.

No. 653—1928.

Avertisment public.

În baza constatărilor făcute cu ocaziunea anchetei disciplinare contra învățătorului Cornel Nemeș din comuna Cristolțel, Onor. Inspectorat școlar cu ordinul No. 3553—1927, i-a aplicat pedeapsa „*avertisment public*“ pentru următoarele motive: 1. A procedat ușuratic la exectarea obligativității școlare. 2. A neglijat arhiva, registrul de prezență și matricola școlii. 3. A provocat scandal public, întreținând legături secsuale nelegiuite cu Maria Marchiș cu care avut și o copilă nelegitimă, pentru întreținerea căreia a fost pedepsit de judecătoria de ocol din Jibou cu sentința N. C. 1124—2—1926.

Zălau, la 16 Februarie 1928.

No. 722—1928.

Avertisment public.

On. Inspectorat cu ordinul No. 1261—1928 a aplicat pedeapsa „*Avertisment public*“ învățătorului Gordan Teodor din Vălcăul de jos pentru abatere dela Art. 134 din legea, ocupând funcțiunea de magistru poștal fără avizarea Revizoratului școlar.

Zălau, la 21 Februarie 1928.

No. 727 -1928.

Distribuirea materialului de studii pe trimestre.

Onor. Minister cu ord. No. 175968—1927 dat în urma avizului Consiliului Dlor Inspectori generali ai învățământului primar No. 319 din Februarie a. c. a aprobat ca distribuția materiei de studiat pe trimestre, să sufere anul acesta următoarea modificare din cauza că cursurile au început cu o lună și jumătate mai târziu.

Trimestrul I dela 1 Noemvrie la 1 Februarie.

„ II „ 1 Februarie la 31 Martie.

„ III „ 1 Aprilie până la sfârșitul an. școlar.

Zălau, la 21 Februarie 1928.

No. 757—1928.

Teatru sătesc.

Recomandăm pentru biblioteca școalelor pieza teatrală „Nunta Marioarei“ editura Dlui Emanuil Suciu din Pelisor (p. Bârghiș jud. Târnova-Mare).

Zălau, la 21 Februarie 1928.

No. 792—1928.

Înaintarea listelor de amenzi școlare direct percepătorilor fiscali.

În baza dispozițiilor până acum în vigoare, Dnii notari fiind autorizați cu încasarea tuturor contribuțiilor comunale, listele de amenzi școlare asemenea Notariatelor li s'au înaintat pentru încasare.

Cum aceasta dispoziție, în caz de neincasarea amenzilor, dă naștere la interpretări, cari sunt în defavorul învățământului: punem în vedere tuturor Comitetelor școlare, ca dela primirea prezentului ordin listele de amenzi școlare să-le înainteze în termenele prevăzute în lege (15 și 30 a fiecărui luni) însoțite de adresă oficială direct dlor percepători fiscali din circumscripția căror aparține, conform art. 29 din legea înv. primar.

Totodată vor înainta 1 ex. și Revizoratului școlar conform art. 46 din regulament, iar la sfârșitul fiecărei luni vor înainta revizoratului școlar procesul-verbal încheiat de delegația comitetului școlar despre neincasarea amenzilor din partea percepătorilor, împreună cu lista elevilor dela cari nu s'au încasat amenzile potrivit art. 61 din regulament pentru aplicarea legii înv. primar

Zălau, la 22 Februarie 1928.

Rev. școlar: I. MANGO.

Comitetul școlar județean.

No. 442—1928.

Achitarea subvenției de 150/0 către com. școlar județean pe 1927.

Deși prin ordinul nostru circular No. 2092—1927, din 28 Novembrie 1927, publicat în No. 17—18—1927 al revistei noastre am invitat pe toate comitetele școlare ca în ziua de 16 Decembrie 1927, să raporteze dacă au achitat contribuția de 150/0 către comitetul școlar județean pe 1927 iar în 8 Ianuarie 1928 am repetat acest ordin: dela o mare parte a Comitetelelor școlare încă n'au intrat rapoartele cerute.

Punem din nou în vedere comitetelor cari n'au satisfăcut ordinul menționat mai sus, să ne raporteze imediat, dacă au achitat sau nu contribuția pe anul 1927, având nevoie de aceste date la verificarea bugetelor pe anul 1928, fiindcă conturile de gestiune pe 1927 nu sunt verificate pentru a se putea stabili cu toată exactitatea aceste date.

De unde nu s'au achitat se vor arăta.

Zălau, la 22 Februarie 1928.

No. 500—1928.

Administrarea averilor școlare.

Având în vedere că multe comitete școlare, în cursul exercițiului 1927, n'au respectat dispozițiunile, reglementare cu privire la gestionarea averii școlare, comunicăm din nou pentru *strictă conformare și executare* dispozițiunile luate cu ordinul nostru circular No. 2143—1926 (Vezi «Șc. N.» No. 1—1927).

1. Cu începerea exercițiului 1927 toate încasările și plățile, adică serviciul de casierie, se va face în mod obligator de Notarul comunal sau cercual în calitate, de percepător comunal — care va ține contabilitatea registre, și arhivă deosebită pentru fondul școlar. Notarul (perceptorul) va ține următoarele regis-

tre obligatorii : pentru încasări și cheltueli : a) Jurnal de casă și partizi de venituri și cheltueli, b) Registrul pentru înscrierea recipiselor și-a altor acte de valoare consemnate de comitet, comună, județ etc. (Art. 45).

2. La sfârșitul fiecărei luni Notarul (perceptorul) va înainta comitetului un extras copie din jurnalul de venituri și cheltueli din aceea lună (Art. 47).

3. Comitetul va ținea din registrele de Contabilitate : Registrul de bonuri sau ordonanțe de plată și un jurnal de venituri și cheltueli în care va trece încasarile și plățile în fiecare lună, în baza extrasului primit dela notar.

4. Nici o plată nu se poate face fără a avea acoperire bugetară la Art. respectiv. *Pentru a se putea verifica acest lucru, comitetul școlar este obligat a înainta Notarului o copie după bugetul aprobat.*

5. Orice plată se face în baza unei ordonanțe semnată de președinte și contrasemnată de secretar, în care se indică natura cheltuelii și art. din bugetul cheltuelilor.

Pentru preîntâmpinarea cheltuelilor mărunte sau urgente secretarul va păstra totdeauna la sine o sumă oarecare, *ordonanțată pe baza unei încheieri a comitetului.* La bonul de plată se va anexa o copie după aceasta încheiere. După cheltuirea acestei sume (firește, că numai în cadrul bugetului) secretarul va produce acte justificative în regulă după care i-se va încredința o nouă sumă (Art. 49).

6. Pentru toate sumele cheltuite și ordonanțate, comitetul va lua acte justificative (chitanțe, facturi, conturi) în 3 exemplare : 1 ex. timbrat legal și 2 exemplare copie. Actul justificativ original se va anexa la ordonanța de plată, iar copiile se păstrează de comitet. La sfârșitul exercițiului, Notarul (perceptorul) va în-

ainta Comitetului toate actele justificative însoțite de ordonanțele de plată și un conspect din chitanțier de încasările avute în acel an.

Comitetul școlar va întocmi apoi contul de gestiune conform instrucțiunilor ce le are și-l va înainta Comitetului școlar județean spre aprobare. Cu începerea exercițiului 1927 nici o operațiune financiară nu se va putea face pentru Comitetele școlare, decât cu stricta observare a dispozițiilor de mai sus. Domnii Pretori sunt rugați a controla executarea ordinului prezent.

Prefect-Președinte :

Dr. IOAN OSSIAN.

Contabil :

D. MĂRGINEANU.

Ultimile știri.

În zilele din urmă au sosit la Revizoratul școlar dispozițiunile și instrucțiunile cu privire la plățirea sporului de 20% tuturor membrilor corpului didactic primar, cu începere dela 1 Ian. 1928, conform legii armonizării salariilor din anul 1927.

Având în vedere, că în urma acestor dispozițiuni, statul de plată pe luna Martie a. c. odată întocmit și copiat, trebuie redactat și copiat din nou, iar pe lunile Ianuarie Februarie se vor întocmi state suplimentare: chitanțele de plată pe luna Martie a. c. se vor putea expedia cu o întârziere de cca 10 zile.

dm.